

Pan, udruga za zaštitu okoliša i prirode
Radićeva 12
47000 Karlovac

Karlovačka županija
UO za graditeljstvo i okoliš
Odsjek za planske poslove i zaštitu okoliša
Jurja Križanića 11
47000 Karlovac

Predmet: Prijedlog VI. Izmjena i dopuna Prostornog plana Karlovačke županije i Strateške studije o utjecaju na okoliš VI. Izmjena i dopuna Prostornog plana Karlovačke županije– **mišljenje i primjedbe**

Poštovani,

na mrežnim stranicama Karlovačke županije 22. siječnja 2021. objavljena je informacija o provođenju javne rasprave o Prijedlogu VI. Izmjena i dopuna Prostornog plana Karlovačke županije i Strateškoj studiji o utjecaju na okoliš VI. Izmjena i dopuna Prostornog plana Karlovačke županije KLASA: 350-02/20-01/01; URBROJ: 2133/1-07-01/04-20-123
Slijedom te informacije šaljemo Vam sljedeće očitovanje.

Eko Pan pozdravlja prijedlog da se iz Prostornog plana Karlovačke županije izbrišu hidroelektrane Lučica, Barilović, Primišlje, Puškarići i Furjan. Svjesni smo da takva odluka nije posljedica osmišljene javne politike Karlovačke županije već jedini mogući razuman potez nakon svih loših iskustava s hidroelektranama u Karlovačkoj županiji. Pozivamo Karlovačku županiju da pitanja zaštite prirode i okoliša, a posebno rijeka stavi na vrh prioriteta javnih okolišnih politika Karlovačke županije. Žalosti nas činjenica da Županija svih ovih godina nema jasno definiran stav u vezi zaštite i očuvanja karlovačkih rijeka. Izbacivanje hidroelektrana definitivno je korak prema očuvanju i zaštiti karlovačkih rijeka, ali time sigurno nisu u potpunosti uklonjene sve opasnosti koje prijete karlovačkim rijekama.

1. Posebno ističemo problematičnu normu u važećem prostornom planu koja omogućava gradnju hidroelektrana na lokacijama starih mlinica **bez ikakvog navođenja broja i lokacije mogućih hidroelektrana.** Neodređenost ove norme dovodi do pravne nesigurnosti, a u praksi može dovesti potencijalnog investitora u realnu zabludu obzirom da je realizacija takvih zahvata vrlo upitna jer ne postoje nikakve stručne podloge koje bi opravdavale gradnju na lokacijama starih mlinica. Svjedoci smo da je

temeljem te norme realizirana mHE Dabrova dolina 1 na rijeci Mrežnici te predstavlja primjer kako takav zahvat može biti problematičan iz aspekta utjecaja na prirodu i okoliš (npr. sedra, krajobraz). Osim toga treba imati u vidu i činjenicu da su mlinice na rijeci Mrežnici planirane i građene u vrijeme kada je u Mrežnici bilo i do 40% više vode što je izgubljeno gradnjom HE Gojak i gubitkom vode Zagorske Mrežnice. Prema ograničenim informacijama poznato je da Karlovačka županija provodi aktivnosti kojima se ponovno pokreće pitanje zaštite rijeke Mrežnice. Navedena odredba u prostornom planu direktno ugrožava ispunjenje tog cilja. Realizacija po modelu mHE Dabrova dolina 1 koja je sve samo ne obnova mlinice predstavlja dodatno krajobrazno nagrđivanje i degradiranje rijeke, te umanjenje biološke i krajobrazne vrijednosti. Osim toga smatramo da bi i kanjon rijeke Korane trebalo zaštititi zbog svojih krajobraznih, kulturnih, hidromorfoloških, speleoloških, arheoloških i prirodnih vrijednosti.

Predlažemo da se iz poglavlja o **Mjerama ublažavanja negativnog utjecaja na okoliš**, pod **Hidroelektrane (str. 88)** izbriše - *hidroelektrane graditi na lokacijama postojećih mlinica bez podizanja krune slapa odnosno gradnje brana*

2. Smatramo da planiranje mHE Globornica kao mjeru ublažavanja nizvodnih utjecaja od strane HE Lešće predstavlja dodatno degradiranje već lošeg stanja rijeke Dobre. Negativni utjecaji HE Lešće trebaju se u najkraćem mogućem roku rješavati revizijom pogonskog pravilnika te načinom rada, makar to imalo za posljedicu smanjenu količinu proizvedene električne energije. Dugoročno se treba razmišljati i o uklanjanju HE Lešće. Naime, smatramo da uklanjanje HE Lešće predstavlja razuman prijedlog obzirom na sve štete do sada, a koje će se s vremenom još multiplicirati. Koristi od rada HE Lešća prilično su upitne pa čak i sa energetskog aspekta, dok su štete vrlo jasno vidljive i mjerljive. U slučaju da se nizvodno od Lešća gradi nova hidroelektrana, ta ista opet će imati svoj način rada, minimalni i maksimalni protok, te samim time neće na zadovoljavajući način moći odgovoriti na vodne valove od Lešća te zaštiti obale i okoliš nizvodno. Posebno ističemo da uvjetovana realizacija mHE Globornica u odnosu na „Idejno rješenje i Studija izvodljivosti višenamjenskog objekta za poboljšanje vodnog režima uslijed rada HE Lešće na rijeci Donjoj Dobri nizvodno od HE Lešće ne može predstavljati temelj njezine realizacije. Odgovor na pitanje da li je mHE Globornica prihvatljiva ili ne za okoliš i prirodu može se dobiti samo u okviru okolišnih postupaka. Strateška studija **jasno zaključuje da mHE Globornica treba biti izbrisana iz prostornog plana. Ustrajanje na njezinoj realizaciji u suprotnosti je sa zaključcima strateške studije što će sigurno imati implikacije na eventualno njezinu realizaciju. Inzistiranje na rješenjima bez razmatranja varijantnih rješenja, a koja dovode u pitanje postizanje ciljeva iz Okvire direktive o vodama nisu put kojim bi se trebalo rješavati štetne posljedice rada HE Lešće. Slijedom iznesenog Eko Pan predlaže brisanje mHE Globornica iz plana sukladno zaključima strateške studije**.

3. Uz mHE Ilovac u kartografskom prikazu unosi se oznaka za akumulaciju (AH simbol), što je za pozdraviti. Ne možemo prešutjeti činjenicu da su svi odgovorni za realizaciju tog zahvata godinama tvrdili da takva hidroelektrana ne stvara akumulaciju i ne mijenja prirodna obilježja rijeke. Na ovaj način se potvrđuje ono što već godinama ističemo, a to je da i tzv. male protočne hidroelektrane stvaraju određen tip akumulacije i imaju puno veći i širi opseg utjecaja u prostoru od same lokacije

izgradnje. Naime u mjerama očuvanja propisanima Rješenjem za Zahvat izgradnje male hidroelektrane Ilovac na rijeci Kupi navedena su mjere vezane za biološku raznolikost, a koje se ne poštuju

- Br. 19. očuvati raznolikost staništa (neutvrđene obale i brzace) zadržavanjem predviđene dinamike vodostaja kod manjih i srednjih protoka, posebice u doba proljetnog mrijesta kada oscilacije vodostaja zbog planiranog zahvata ne bi trebale biti veće od 30 cm,
- Br. 20. sačuvati riječna staništa i područja s bržim tokom vode; prvenstveno radi zaštite na ovom području veoma rijetkih mrijesnih staništa.

Ove mjere podrazumijevaju kako do ujezeravanja i stvaranja akumulacije neće doći, a u stvarnosti se to dogodilo te se akumulacija proteže dobra 4 km uzvodno od brane. Samim time, silom zakona bi se mHE Ilovac morala sankcionirati tj. uskladiti Rješenje za Zahvat mHE Ilovac sa trenutnim stanjem na terenu. Dodavanjem akumulacije uz mHE Ilovac u prostornom planu nije dovoljno da bi se isti legalizirao tj. da zadovolji sve propisane odredbe. Jednako tako mHE Ilovac nema funkcionalnu riblju stazu, što također treba adekvatno sankcionirati tj. regulirati. Također ovakvo naknadno uvođenje oznake akumulacije tamo gdje nikada nije ni trebala postojati otvara potpuno nova pitanja, a tiču se vlasnika nekretnina i njihovog umanjivanja vrijednosti imovine te ograničavanje u pogledu korištenja nekretnina.

- **U kartografskom prikazu pogrešno je ucrtano da je mHE Ilovac planirana hidroelektrana, a ne postojeća što je pogrešno.**

4. Kod ucrtavanja akumulacija, svakako se mora ucrtati barem približna površina koju će akumulacija zauzeti, kako bi se i vizualno mogao procijeniti utjecaj na prostor i sve ostale komponente. Npr. za mHE Ilovac nije ucrtano, kao ni za HE Ozalj, te planiranu mHE Globornica, **dok se za pregradu Brodarci ucrtalo iako do akumuliranja vode na čvoru Brodarci ne bi trebalo doći, tj. nigdje u prijedlogu plana se ne spominje akumulacija na tom području.** Naime u strateškoj studiji navedeno je za čvor Brodarci: *Novi projekt sustava zaštite od poplava, za koji je već doneseno rješenje o prihvatljivosti za okoliš, umjesto brane i akumulacije predviđa pregradu - regulacijski objekt kojim će se razina vode privremeno dizati i to pri znatno manjoj visini i na taj način samo u periodu poplava preusmjeravati u postojeći kanal Kupa-Kupa, dok će rijeka tijekom godine teći nesmetano.* Isto se ne očituje u grafičkom dijelu prijedloga plana.

Strateška studija jasno utvrđuje i zaključuje kako se realizacijom pregrade Brodarci kao i mHE Brodarci ne mogu isključiti značajni negativni utjecaji (str. 193, 203, 215,235, 245, 246 i dr.) na sastavnice okoliša i Natura 2000 područje HR2000642 Kupa kao i vodna tijela CSRN0004_008 Kupa i CSRN0021_001 Dobra.

Prema strateškoj procjeni izvjesno je da bi realizacijom tih zahvata došlo do **degradiranja stanja navedenih vodnih tijela što predstavlja neispunjavanje ciljeva iz Okvirne direktive o vodama.** Realizacija ovih zahvata temeljem čl. 4. st. 7. Okvirne direktive o vodama predstavlja vrlo neizvjestan put u kojem je tek potrebno dokazati da je ovakvo rješenje jedino moguće i opravdava narušavanje stanja vodnih tijela Kupa i Dobra. Obzirom na brojne nedostatke u do sada provedenim okolišnim postupcima u okviru Sustava obrane od poplava (npr. nedostatak varijantnih rješenja, podataka, konzumiranje starog rješenja iz 2008.g. i dr.) smatramo da će aktiviranje čl. 4. st 7. biti izuzetno komplicirano. Praksa Suda EU pokazuje da je primjena članka 4.

st. 7. prilično restriktivna. Nažalost i u ovom slučaju dolazi do izražaja pogrešan pristup po pitanju vođenja projekta Sustava obrane od poplava. Hrvatske vode i sva nadležna javnopravna tijela na čelu s Ministarstvom okoliša i energetike proteklih su 5 godina uložili vrijeme i trud kako bi reciklirali staro rješenje za Sustav i legitimirali ga kroz novi postupak procjene utjecaja na okoliš umjesto da su sve aktivnosti i energiju usmjerili na to kako bi projekt bio adekvatno pripremljen (istraživanja, varijantna rješenja, stručne podloge i dr.) i proveden kroz potrebne okolišne postupke. Na taj način bi i eventualno financiranje iz sredstava EU bilo puno izvjesnije i jednostavnije.

5. **U grafičkom dijelu – Energetski sustav** prijedlog plana je za čvor Brodarci, iako je rečeno kako se izbacuje energetska komponenta projekta te da se radi samo o pregradi koja će se koristiti u svrhu obrane od poplava, i dalje je ucrtana akumulacija i oznaka AH što je oznaka za hidroenergetske akumulacije, te to treba izbrisati. **Ističemo da kartografski prikazi trebaju u potpunosti biti usklađeni s tekstom prostornog plana kako bi se izbjegle moguće nejasnoće u njegovoj interpretaciji i provedbi.**

6. Za eksploataciju mineralnih sirovina dodana je nova odredba da treba *"nova eksploatacijska polja kao i proširenja postojećih te istražne prostore planirati na udaljenosti većoj od 200 m od speleoloških objekata."* Unutar ili tik uz prostor eksploatacijskog polja u Bariloviću, kod Šćulca, nalazi se spilja označena u katastru speleoloških objekata, u ovom GIS-u: http://www.bioportal.hr/gis/

   Ako se primjenjuje navedena odredba prostornog plana, obuhvat tog polja bi trebalo korigirati. Također, navedeno je da "nova eksploatacijska polja unutar istražnih prostora moguće je otvarati da su na većoj udaljenosti od 500 m od vodotoka". Navedeno eksploatacijsko polje uporno se širi na udaljenosti 100-200 m od rijeke Korane, paralelno s vodotokom. Smatramo problematičnim da Karlovačka županija promatra i ne inzistira na dosljednoj provedbi svog prostornog plana. Naprotiv vrlo često se stavlja i u aktivnu poziciju podržavajući proširivanje eksploatacijskih polja u blizini karlovačkih rijeka. Slučaj kamenoloma Barilović nije nažalost jedini slučaj u kojem je vidljiva takva praksa. Minimum koji tražimo je da Karlovačka županija poštuje i dosljedno primjenjuje opći propis koji sama donosi.

7. Pod 4.1.3.1. **Zaštitne i regulacijske vodne građevine na vodama I. reda** navode se zajedno i postojeće i planirane mjere (od 1 do 8), dok su sve ostale građevine i zahvati navedeni posebno postojeći, a posebno planirani. Stoga se i ove vodne građevine treba jednako navesti, jer ovako nije jasno koje su građevine postojeće, a koje se tek planiraju.

8. Uzimajući u obzir da je predmet VI. Izmjena i dopuna Prostornog plana Karlovačke županije i Strateške studije utjecaja na okoliš „Sustav obrane od poplava" (dalje: Sustav) želimo se osvrnuti na način na koji su vođeni postupci u slučaju ovog projekta. Naime, Eko Pan već godinama upozorava sva nadležna tijela na brojne nepravilnosti u realizaciji. Eko Pan je još 2013. g. upozoravao na te nepravilnosti i nedostatke u postupku kojim se pokušala realizirati mHE Brodarci od strane privatnog investitora u sklopu Sustava obrane od poplava. Presudom Visokog upravnog suda 2015. zaustavljena je realizacija ovog zahvata. Već 2015. g. vodi se novi postupak za dio Sustava koji obuhvaća nasip Selce-Rečica. I u tom postupku Eko Pan je isticao da se zahvat ne može realizirati temeljem rješenja o prihvatljivosti za okoliš Sustava iz 2008.g., te da je potrebno za Sustav provesti stratešku procjenu, a nakon toga i procjenu utjecaja na okoliš za svaki pojedinačni zahvat Sustava. Nažalost, tadašnje Ministarstvo je pogrešno utvrdilo da je rješenje iz 2008. g. važeće i da se temeljem

njega može krenuti u realizaciju Sustava i njegovih dijelova. Pogrešno shvaćanje Ministarstva potvrđuje i činjenica da je 2017. g. pokrenut „novi“ postupak procjene utjecaja na okoliš za Sustav obrane od poplava. Od 2015. g. Eko Pan konstantno upozorava da se za cijeli Sustav obzirom na vrlo kompleksna obilježja zahvata (nap.8 +3 pojedinačnih zahvata) mora provesti postupak strateške procjene utjecaja na okoliš i da se postojeća realizacija ne može temeljiti na zastarjelim rješenjima.

Što su napravila nadležna tijela? Nadležna tijela potpuno su ignorirala sve primjedbe te se za Sustav od 2017. do 2019. g. vodio „novi“ postupak procjene utjecaja na okoliš umjesto da se za cijeli sustav provela strateška procjena, a onda i pojedinačna procjena utjecaja na okoliš za svaki dio Sustava. Naravno „novi“ postupak je morao proći jer kako objasniti da zahvati koji su već u postupku realizacije eventualno ne mogu proći kroz novi postupak procjene utjecaja na okoliš. Sve navedeno potvrđuje da je „novi“ postupak za Sustav zapravo recikliranje starog rješenja iz 2008.g.. Eko Pan je sudjelovao i u tom postupku te je u opsežnim komentarima argumentirao zašto je za Sustav najprije trebalo provesti stratešku procjenu utjecaja na okoliš. Također, „nova“ studija sadržavala je brojne nedostatke na što smo upozoravali, ali unatoč svemu ona je kao takva dobila prolaznu ocjenu. Sama činjenica da je procjena utjecaja na okoliš rađena prije strateške procijene govori koliko su u ovom slučaju svi okolišni postupci dovedeni do apsurda. Zbog svega navedenog danas se nalazimo u pat poziciji. S jedne strane moramo Sustav provesti kroz postupak strateške procjene utjecaja na okoliš jer je to nužno zbog EU financiranja, a sa druge strane ocjena Sustava iz aspekta strateške procjene utjecaja na okoliš je vrlo problematična i potvrđuje da će njegova realizacija značajno negativno utjecati na riječne ekosustave i sastavnice okoliša. Osim toga imamo i pravomoćno rješenje da je Sustav prihvatljiv za okoliš iz 2019., što nije u skladu s zaključcima strateške studije. Ovakva okolišno pravna šizofrena situacija dovodi do toga da Hrvatske vode nisu izrazile suglasnost na stratešku studiju utjecaja na okoliš za izmjene i dopune prostornog plana. Kako će se ova situacija u budućnosti rasplesti vjerojatno dobrim dijelom ovisi i o odobravanju financijskih sredstava za Sustav od strane EU.

Slijedom svega navedenog imamo potrebu prenijeti u nastavku komentare Eko Pana koji su upućeni 2019. g. na „novu“ studiju utjecaja na okoliš za Sustav obrane od poplava u sklopu postupka procjene utjecaja zahvata na okoliš.

1. **Za sustav zaštite od poplava karlovačko-sisačkog područja potrebno je provesti stratešku procjenu utjecaja na okoliš**

Nakon katastrofalnih poplava gradova Zagreba (1964.) i Karlovca (1966.), započelo je rješavanje obrane od poplava Srednjeg Posavlja obuhvaćajući područje Save od Slovenije do Nove gradiške i Kupe od Ozlja do Pokupskog. Tada predloženo i usvojeno rješenje polazilo je od korištenja prirodnih retencija i provođenja velikih voda mimo ugroženih gradova. Rješenjem obrane od poplava Srednjeg Posavlja predviđeni su odteretni kanali (Odra kod Zagreba i Kupa-Kupa kod Karlovca), kontrolirane retencije, odgovarajući nasipi i kontrolne građevine. Studijom regulacije i uređenja rijeke Save u Jugoslaviji (Polytechna Hidroprojekt, Carlo Lotti, Prag – Rim, 1972. godine) usvojeno je rješenje. Radovi koji su započeli na izgradnji I. faze dovršeni su do 1980. godine i od tada osim održavanja nisu uložena značajnija sredstva u sustav obrane od poplava tog područja. Prva faza obrane od poplave za područje Srednjeg Posavlja izvedena je prije više od 40 godina uključujući i područje grada Karlovca, a na osnovi izvornog rješenja, 2004. godine Hrvatske vode dale su izraditi projekt *Obrana od poplava grada Karlovca* (VPB d.d. Zagreb, 2004.).

Hrvatske vode pokrenule su postupak procjene utjecaja na okoliš sustava obrane od poplava Srednjeg Posavlja 23. travnja 2007. na osnovi materijala „Novelacija i dopuna studije o utjecaju na okoliš sustava obrane od poplava Srednjeg Posavlja" (VPB, Zagreb, 2007.), te je Ministarstvo zaštite okoliša prostornog uređenja i građenja 20. svibnja 2008. godine donijelo rješenje o prihvatljivosti zahvata za okoliš.

Prethodno iznesena kronologija problema poplava na području Srednjeg Posavlja kao i sam broj zahvata (11 ukupno) čija obilježja su takva da svaki sam pojedinačno može imati značajan utjecaj na okoliš i prirodu govori u prilog tome da je za cijeli sustav obrane od poplava potrebno provesti postupak strateške procjene utjecaja na okoliš.

Osim toga, sama činjenica da rješavanje ovog problema traje gotovo 50 godina govori koliko je rješavanje ovog pitanja kompleksno. Također, iznimno je bitno uzeti u obzir činjenice da je pristup problemu poplava bitno promijenjen proteklih godina na razini znanstvenih spoznaja i iskustva, a sve temeljem katastrofalnih poplava u Europi proteklih 30-tak godina, što dovodi do promjene u razmišljanjima kako riješiti pitanje poplava. Sve to rezultira novim pristupima i politikama na razini EU koji se baziraju na temeljnom i osnovnom načelu, a to je da se upravljanju vodama pristupa kroz integrirani pristup na osnovi riječnih slivova. Smatramo pogrešnim pristup da se rješavanje ovog problema parcijalno sagledava i rješava. Izrađivač studije u uvodnom poglavlju 2.1.1. str. 3, paušalno zaključuje da se podjela i cjepkanje ovog pojedinačnih zahvata ili sustav, temelji na osnovi teritorijalne organiziranosti vodnogospodarske djelatnosti u RH, što smatramo potpuno pogrešnom tvrdnjom, a u nastavku zaključuje da ipak ta dva dijela predstavlja realno cjelinu.

(citiramo: *"Na osnovu načina teritorijalne organiziranosti vodnogospodarske djelatnosti u Republici Hrvatskoj, sustav zaštite od poplava na slivu rijeke Kupe dijeli se na karlovačko i sisačko područje, dok se sustav smatra jednom cjelinom."*)

Ovaj kompleks zahvata, za čije funkcioniranje je presudna međusobna povezanost i funkcionalnost svakog pojedinačnog zahvata, usmjereno je prema zajedničkom cilju obrane od poplava. Djelovanje ovog sustava nemoguće je ostvariti bez detaljnog i sveobuhvatnog planiranja, što ukazuje da je strateška procjena nužna kako bi sigurno i učinkovito riješili ovaj problem za buduće generacije.

Strateška procjena utjecaja strategije, plana i programa na okoliš u Hrvatskoj je regulirana Zakonom o zaštiti okoliša i Uredbom o strateškoj procjeni. Direktivom o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš 2001/42 provodi se načelo integracije i zaštite okoliša propisano člancima 11. i 191. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Propisuje se visoka razina zaštite okoliša i pridonosi uključivanju pitanja zaštite okoliša u izradu i donošenje određenih planova i programa. U tu se svrhu Direktivom 2001/42 traži procjena okoliša za planove i programe koji bi mogli imati značajne učinke na okoliš. Postupkom strateške procjene utjecaja na okoliš pomaže se donositeljima politika donijeti informirane odluke temeljene na objektivnim informacijama i rezultatima savjetovanja s javnošću/dionicima i odgovarajućim tijelima.

Temeljno pitanje koje se ovdje postavlja jest da li sustav zaštite od poplava karlovačko-sisačkog područja potpada pod članak 63. Zakona o zaštiti okoliša (NN 78/15, 118/18) kojim je preneseni članak 3. stavak 2. Direktive 2001/42. Ključno je pitanje područja primjene Direktive 2001/42 te da li nešto što se naziva "sustav" može biti obuhvaćeno pojmovima "plan" ili "program". O ovom pitanju izjasnila se i Europska komisija u svojem drugom izvješću Vijeću i Europskom parlamentu 2017. godine o provedbi

Direktive 2001/42 (v. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0234&from=EN).

Drugo izvješće Europske komisije o provedbi Direktive 2001/42: „Određivanje okvira" (članak 3. stavak 2.) – str. 4.

Planovi i programi za koje je potrebna strateška procjena utjecaja na okoliš trebaju služiti za određivanje okvira za buduće odobravanje provedbe projekata navedenih u prilozima I i II. Direktivi o procjeni učinka na okoliš. Gotovo su sve države članice doslovno prenijele izraz „određivanje okvira" i često ga razradile u okviru zakonodavnog akta ili smjernica. Sudskom praksom Suda EU-a potvrđeno je da se u tom pojmu mora odražavati cilj Direktive o strateškoj procjeni utjecaja na okoliš i uzeti u obzir učinke na okoliš bilo kakve odluke kojom se utvrđuju zahtjevi za buduće odobravanje za provedbu projekata. Stoga se može reći da se planovima i programima određuje okvir za donošenje odluka koje utječu na svako buduće odobravanje za provedbu projekata, posebno u pogledu njihove lokacije, vrste, opsega i operativnih uvjeta ili dodjele resursa

Za primjenu Direktive 2001/42 o strateškoj procjeni nevažno je kako se neki plan ili program zove. On se može zvati i "sustav" a da je, zapravo, po svim svojim obilježjima plan odnosno program za koji je potrebno provesti stratešku procjenu. To jasno proizlazi iz presude Suda Europske unije u predmetu C-290/15. Pojam „planovi i programi" odnosi se na svaki akt/mjeru koji/koja, definirajući pravila i postupke nadzora/ispitivanja (engl. scrutiny) primjenjive na određeni sektor, uspostavlja značajan skup kriterija i uvjeta za odobravanje ili provedbu projekta ili više njih koji bi mogli imati značajne učinke na okoliš.

U ovom slučaju, sustav obrane od poplava odnosi se na niz pojedinačnih zahvata koji svaki ima posebnu funkciju te predviđene i opisane načine korištenja. Svi dijelovi sustava povezani su u svrhu ostvarenja osnovnog cilja, a to je sprečavanja nesreća odnosno zaštita od štetnog djelovanja voda za ljude i imovinu. Takvi standardi su od dovoljno značajne važnosti i opsega za određivanje uvjeta primjenjivih na sektor upravljanja vodama, a odluke koje se donose na temelju tih standarada moraju odrediti uvjete pod kojima bi se konkretni projekti iz tog sustava, koji još uvijek nisu odobreni, mogli ubuduće odobriti lokacijskim i drugim dozvolama. Smatramo da sustav zaštite od poplava karlovačko-sisačkog područja zadovoljava prema svim obilježjima okvir primjene Direktive 2001/42 sažetih u glavna tri elementa:

- Sustav obuhvaća zahvate kojima se planira upravljanje vodama u svrhu zaštite od poplava što **predstavlja djelatnost vodnog gospodarstva u skladu s člankom 3. stavak 2. Direktive 2001/42**
- Pojedinačni zahvati u sklopu sustava nalaze se na popisu zahvata obuhvaćenih **prilozima I i II Direktive o procjeni utjecaja određenih javnih i privatnih projekata na okoliš što također predstavlja jedan od parametara za provedbu strateške procjene prema članku 3. stavak 2. (a) Direktive 2001/42**
- Svi pojedinačni zahvati sustava mogu imati značajan utjecaj za područje ekološke mreže za koje se provodi glavna ocjena utjecaja zahvata na ekološku mrežu. Zahvati za koje je propisana ocjena sukladno članku 6. i 7. Direktive 92/43 o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore predstavljaju jedan od parametara za određivanje okvira primjene članka 3. stavak 2. (b) Direktive 2001/42 o strateškoj procjeni .

Zbog svega navedenog smatramo da je nesporna činjenica da se za sustav obrane od poplava morala provesti strateška procjena u skladu s Direktivom 2001/42 i obvezujućom praksom Suda EU-a.

2. **Važenje i konzumiranje rješenja o prihvatljivosti za okoliš iz 2008. godine**

Ono što je osobito važno istaknuti jest da je dio ovih zahvata već u fazi realizacije, tj. ishođene su dozvole iz područja prostornog uređenja i gradnje, a temeljem rješenja o prihvatljivosti za okoliš iz 2008. godine (MP1 – Lijevo obalni nasip Kupe od željezničkog mosta do Brodaraca – III etapa; MP2 - Nasipi uz desnu obalu Mrežnice te lijevu i desnu obalu Korane za zaštitu naselja Logorište, Mala Švarća i Turanj; te MP5 - Zaštita lijeve obale Kupe: Selce - Rečica).

Potpuno je neprihvatljivo da se ovaj postupak PUO provodi za zahvate koji su već realizirani temeljem nevažećeg rješenja iz 2008. godine. Takva praksa dovodi do potpunog besmislenog sudjelovanja javnosti jer je očita namjera da se kroz ovaj postupak zapravo legitimiraju već donesene odluke i postupanja u slučajevima pojedinih zahvata koji zajednički čine sustav obrane od poplava jer je drugačiji ishod praktično nemoguć. Osim toga, sam smisao i bit postupka procjene utjecaja na okoliš na ovaj se način potpuno obezvređuje što predstavlja povredu s jedne strane nacionalnih propisa i pravne stečevine EU.

Nadalje, ističemo da prema Zakonu o zaštiti okoliša iz 1994. godine temeljem kojeg je doneseno rješenje iz 2008. godine o prihvatljivosti za okoliš zahvata Sustav obrane od poplava Srednjeg Posavlja koji uključuje niz pojedinačnih zahvata **nije postojala obveza sagledavanja kumulativnog utjecaja** što je u ovom slučaju od presudne važnosti. Upravo integrirani pristup upravljanju vodnim područjima koji se propisuje kroz Okvirnu direktivu o vodama, osigurava se između ostalog kroz kumulativno i sveobuhvatno sagledavanje utjecaja na okoliš svih postojećih i planiranih zahvata na području sliva rijeke Save i podsliva rijeke Kupe.

Prethodno navedene činjenice udruga Pan je iznosila tijekom pojedinačnih postupaka u kojima je sudjelovala tijekom proteklih godina te je kontinuirano upozoravala nadležno Ministarstvo da se planirani zahvati **ne mogu realizirati bez nove PUO ili ocjene o potrebi PUO za svaki pojedinačni zahvat, odnosno SPUO za cijeli sustav u cjelini.** Tako je u sklopu postupka glavne ocjene na ekološku mrežu zahvata izgradnje nasipa Selce-Rečica ukazivao na to da rješenje o prihvatljivosti zahvata za okoliš iz 2008. godine ne može biti temelj za odobravanje predmetnog zahvata 2017. godine (dakle 9 godina kasnije).

Zaključno, danas kada se provodi novi postupak PUO vidljivo je da je Ministarstvo zaštite okoliša i energetike pogrešno procijenilo važenje rješenja iz 2008. godine. Također, potpuno je jasno da se ovaj postupak provodi iz razloga da se na taj način legitimiraju već donesene odluke. Na taj način želi se „novim“ rješenjem osigurati i financiranje putem EU fondova što nije moguće bez provedbe novog postupka PUO. Time se zapravo i u praksi potvrđuje stajalište da se pojedinačni zahtjevi koji su već u realizaciji temeljem rješenja iz 2008. godine ne zadovoljava najviše standarde zaštite okoliša i prirode u skladu s pravnom stečevinom EU.

U drugom izvješću Europske komisije o provedbi Direktive 2001/42 govori se o potrebi ispunjavanja uvjeta u svrhu osiguravanja financiranja kroz fondove EU te obvezama koje proizlaze iz Direktive o procjeni utjecaja na okoliš i Direktive o strateškoj procjeni.

3. Nepotpun obvezni sadržaj studije

Također želimo ukazati na to da pojedina poglavlja u studiji utjecaja zahvata na okoliš koja čine obvezni dio sadržaja sukladno Prilogu IV. Uredbe o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (NN 61/14) **opisuju zahvat temeljem nepotpunih i nepouzdanih podataka.**

Smatramo osobito zabrinjavajućim i nedopustivim činjenicu da je **izrađivač studije dobrim dijelom zanemario Uputu za izradu studije o utjecaju na okoliš sustava zaštite od poplava karlovačko-sisačkog područja koju je 27. travnja 2018. godine donijelo Ministarstvo zaštite okoliša i energetike** (KLASA: 351-03/17-04/1306; URBROJ: 517-06-2-1-2-18-25). Posljedično time sadržaj studije u svojim obveznim dijelovima nije potpun. Izostavljanje dijelova upute koji se tiču obvezne potrebe sagledavanje svih zahvata, a posebno HE Lešće i mHE Ilovac i ostalih pojedinačno realiziranih zahvata u proteklih 10-tak godina (nasip u svrhu obrane pročistača otpadnih voda grada Karlovca i dr.) predstavlja bitni propust u obveznom sadržaju studije. Također mišljenja i upute drugih javnopravnih tijela koje su propisane za izradu studije nisu uvažene i obuhvaćene ovom studijom (npr. Mišljenje Uprave za zaštitu prirede Ministarstva zaštite okoliša i energetike dobrim dijelom nisu obuhvaćene ovom studijom KLASA: 612/07/17-59/360; URBROJ: 517-07-1-1-2-17-4 od 2. listopada 2017. i dr.,
v. https://mzoe.hr/doc/29052018_-_uputa_ministarstva_od_27_travnja_2018_godine.pdf).

Poglavlje o mogućim kumulativnim utjecajima sustava zaštite od poplava ne može se smatrati potpunim s obzirom na bitne propuste u sveobuhvatnom sagledavanju svih zahvata i utjecaja na okoliš i prirodu. Izostavljanje dva najveća zahvata koji su izgrađeni na području sliva rijeke Kupe u proteklih 40-tak godina iz ove studije je jednostavno potpuno neshvatljivo i neodgovorno od izrađivača studije. Podaci o štetnom djelovanju HE Lešće na rijeku Dobru i Kupu su već toliko poznati i vidljivi da je i od strane nadležnih tijela (HEP, Hrvatske vode, Karlovačka županija) to priznato. Samo tijekom 2017. i 2018. godine pokrenuto je više zahvata kojima se sanira šteta kao posljedica rada HE Lešće (nap. 2009. puštena je u rad što čak ne obuhvaća ni rješenje iz 2008. godine koje tako da nije bilo moguće ni reciklirati u sklopu ove studije što govori još jednom u prilog tome da ova studija predstavlja zapravo kopiju starog rješenja).

Nadalje, još jednom ističemo da prema Zakonu o zaštiti okoliša iz 1994. godine temeljem kojeg je doneseno rješenje iz 2008. godine o prihvatljivosti za okoliš zahvata Sustav obrane od poplava Srednjeg Posavlja koji uključuje niz pojedinačnih zahvata **nije postojala obveza sagledavanja kumulativnog utjecaja** što je u ovom slučaju od presudne važnosti. Upravo integrirani pristup upravljanju vodnim područjima koji se propisuje kroz Okvirnu direktivu o vodama, osigurava se između ostalog kroz kumulativno i sveobuhvatno sagledavanje utjecaja na okoliš svih postojećih i planiranih zahvata na području sliva rijeke Save i podsliva rijeke Kupe.

Pojedini zaključci iz studije kojima se nastoje umanjiti mogući utjecaji na okoliš nisu utemeljeni na realnom činjeničnom stanju, tj. ne temelje se na svježim i pouzdanim podacima i istraživanjima koje je nužno provesti na samim lokacijama zahvata kao i na području cijele zone mogućih utjecaja uzvodno i nizvodno od lokacija svih planiranih zahvata u okviru sustava. Takvi paušalni zaključci koji se ne temelje na pouzdanim podacima i istraživanjima ne mogu se smatrati relevantnim pri donošenju odluke o ovom postupku.

S poštovanjem,

U Karlovcu, 1. 2. 2021.

Za Pan, udrugu za zaštitu okoliša i prirode:

Denis Frančišković